

วัฒนธรรมผ้าไหมของชาวกุยโบราณสู่การสร้างสรรค์
การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดแกลมอญตะเคียน
From Silk Traditions of Ancient Kui People to Creation
of Folk Dances Performance: 'Klaemor Kui Takhian

ยุวดี พลศิริ^{1*}, อัคราพร สุขทอง², ภูมิ สาทสินธุ์³ และ สุภาวดี หลวงกลาง⁴
Yuwadee Ponsiri^{1*}, Autcharapron Suktong², Poom Sartsin³ and
Supawadee Luangklan⁴

Received: January 11, 2024

Revised: April 24, 2024

Accepted: April 27, 2024

¹²สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹²Program in Dance Arts Faculty of Humanities and Social Sciences
Surindra Rajabhat university

^{*1}(Email: yuwadee@srru.ac.th)

^{*}Corresponding Author

²(Email: autcharapron2510@gmail.com)

³สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³Bachelor of Education Social Studies Faculty of Humanities and
Social Sciences Surindra Rajabhat university

³(Email: poonst9@hotmail.com)

⁴สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

⁴Program in Dance Arts Faculty of Humanities and Social Sciences
Surindra Rajabhat university

⁴(Email: Supawadeeluangklang@gmail.com)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาความเป็นมาของวัฒนธรรมผ้าไหมของชาวกูยโบราณและเพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง บ้านตะเคียน ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมผ้าไหมของชาวกูยโบราณ คือภูมิปัญญาการย้อมผ้าไหมจากมะเกลือมี 8 ขั้นตอน เดิมนิยมใส่เฉพาะการประกอบพิธีกรรม ปัจจุบันได้ทำผ้าลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ มาแขวในเสื้อและกระโปรง ซึ่งเป็นการบูรณาการด้านการแขวแบบดั้งเดิมกับความรู้สมัยใหม่ด้านการออกแบบลายที่ทันสมัย เพื่อใช้สวมใส่ในงานบุญประเพณีของหมู่บ้าน ดังนั้นเพื่อเป็นการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงนำลวดลายการแขวผ้าไหมมาใช้ในเครื่องแต่งกายการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองชุด แกลมอูกูยตะเคียน โดยสร้างสรรค์การแสดงตามขั้นตอนนาฏยประดิษฐ์ มีแรงบันดาลใจจากการศึกษาพิธีกรรมแกลมอบ้านตะเคียนที่กระทำขึ้นเพื่อการรักษา ตาขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม 7 ขั้นตอน ในการออกแบบท่ารำ ซึ่งลักษณะท่าทางเป็นการแสดงเลียนแบบอากัปกิริยา ท่าทางของผีบรรพบุรุษที่อัญเชิญลงมายังร่าง “แม่หมอ” และการเลียนแบบท่าทางของช้าง ม้า ที่จำลองสถานการณ์การเข้าป่าตามหาเพื่อเสี่ยงทาย มีท่ารำทั้งสิ้น 55 กระบวนท่า โดยกำหนดการแสดงออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 การแสดงจำลองสถานการณ์ของผู้ป่วย ที่มาขอความช่วยเหลือจากแม่หมอ เพื่อหาอาการและหาวิธีการรักษา มีท่ารำหลักทั้งสิ้น 33 กระบวนท่า ช่วงที่ 2 การจำลองสถานการณ์ เป็นการสื่อสารระหว่างแม่หมอและเทพเทวดา ผีบรรพบุรุษ ที่อัญเชิญมาร่ายรำในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ท่ารำหลักทั้งสิ้น 6 กระบวนท่า และช่วงที่ 3 แสดงวิธีการปิดเป่า การรักษาผู้ป่วย ท่ารำหลักทั้งสิ้น 16 กระบวนท่า

คำสำคัญ: นาฏศิลป์พื้นเมือง, แกลมอูกูยตะเคียน, การแขวลาย, การสร้างสรรค์

Abstract

The objective of this research was to study the background of Kui people silk culture and the creating of traditional dance performance at Ban Takhian, Samrong Thap, Subdistrict Samrong, Thap District Surin Province. This was a qualitative research. Collecting data by non-participant observation, structured and non-structured interview, and focus group. The data was analyzed by descriptive.

The results of the study found that Kui people silk culture was the wisdom of dyeing fabric from ebony. There were 8 steps in this process. Originally, it was only worn for rituals. Nowadays, we have made ebony-dyed fabric into shirts and skirts which integrated from traditional embroidery with modern knowledge in modern pattern design. Embroidery was added to clothings to be worn during traditional merit-making ceremonies in the village. In order to enhance the level of local wisdom, clothings with embroidered patterns in silk was used in traditional dancing performances which was called Galmoguitakhian. Galmoguitakhian created the dancing performance inspired by the study of the Ban Takhian Gale rituals. It was created for treatment. The ritual was consisted of 7 steps. The dancing were designed from the manners of the ancestor ghost which invited into the medium and also imitated the manners of elephants and horses in the forest. There were 55 dancing patterns that divided into 3 phases. The first phase was the situation of the patient who asked the medium to consider the symptoms and the

treatment which consisted of 33 dancing patterns. The second phase was about the communication between the medium, the deities and the ancestor ghost that invited to dance in the holy place which consisted of 6 dancing patterns. The third phase showed the methods of treatment which consisted of 16 dancing patterns.

Keywords: Folk Dance, Klaemor Kui Takhian, Embroidering, Creativity

บทนำ

ผ้าไหมย้อมมะเกลือเป็นศิลปหัตถกรรมที่ชาวบ้านรังสรรค์ขึ้นจากฝีมือโดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี อัจฉริยะภาพ และระบบสังคมได้เป็นอย่างดี โดยผลงานดังกล่าวเกิดจากช่างฝีมือพื้นบ้านที่สร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่า จากแรงงานและฝีมือด้วยกรรมวิธี ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจึงมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่ง กล่าวคือ นอกจากจะเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต้องใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่นแล้ว แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาความคิดสร้างสรรค์ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี ระดับจิตใจ ฐานะเศรษฐกิจและสังคม แต่ชาวภูยบ้านตะเคียนที่กล่าวมานี้ยังคงรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นภูย อยู่ได้ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งนี้เกิดจากความศรัทธาที่มีขึ้นในสายเลือดของพวกเขาหรือเกิดจากพฤติกรรมที่บรรพบุรุษปฏิบัติเป็นตัวอย่างสืบทอดทำอย่างไรเยาวชนรุ่นใหม่จะเห็นความสำคัญ และรักษาสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไปได้ ทั้งนี้เราต้องช่วยกันรักษาไว้โดยการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วถ้าไม่มีใครศึกษาไว้จะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ความเป็นอัตลักษณ์จะเสื่อมหรือหมดไปหรือไม่อย่างไร (ธีระพรรณ มีกุศล, 2559)

ปัจจุบันผลจากการสำรวจพื้นที่สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน พบว่า ชุมชนบ้านตะเคียนเป็นชุมชนที่มีศักยภาพความสามารถ ที่มีจุดแข็งเป็นทุนเดิม ในการทอผ้า การแสดงพื้นบ้านซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติกันเป็นประจำ แต่ยังไม่สามารถ ยกระดับภูมิปัญญาได้ ซึ่งคุณค่าเหล่านี้อาจหายรวมถึง ทรัพยากรในรูปแบบ ของสินทรัพย์ ผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญา หรือ องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นอัตลักษณ์รวม ถึงการถ่ายทอดการย้อมผ้าภูมิปัญญาจากคนรุ่นเก่าสู่กลุ่มคนรุ่นใหม่ ก็นับว่าเป็น สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นการสืบทอดและต่อลมหายใจของชุมชน บ้านตะเคียนไม่ให้สูญหาย จึงควรได้รับการส่งเสริมและต่อยอดในเรื่องการย้อม การผสมสี การแซ่ผ้านำไปสู่การยกระดับจากวัฒนธรรมเดิมเป็นทุน สู่การ สร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง นำไปสู่นวัตกรรมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้าง คุณค่า ยกระดับคุณภาพของชุมชนให้เจริญงอกงาม โดยนำองค์ความรู้ที่ได้จาก การเรียนการสอน ทั้ง 3 หลักสูตรบูรณาการร่วมกัน ได้แก่ นาฏศิลป์ ดนตรีศึกษา และสังคมศึกษา เป็นกรอบในการพัฒนาชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของวัฒนธรรมผ้าไหมของชาวภูโยโบราณบ้านตะเคียน ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง บ้านตะเคียน ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

วิธีการศึกษา

ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาด้าน เนื้อหา และเชิงปริมาณ (quantitative research) ใช้วิธีศึกษาเอกสาร (Documentary) การลงภาคสนาม (Field Study) ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์

การใช้แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม ซึ่งทีมผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลภาคเอกสารและการลงพื้นที่จัดกิจกรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น พื้นที่บ้านตะเคียน ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ในการดำเนินการวิจัย นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชั้นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ดำเนินการรวบรวม จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เรียบเรียง และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ตามวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรประกอบด้วยผู้รู้จำนวน ในเรื่องความเชื่อ ประเพณี วิถีวัฒนธรรม ผ้าไหมชาวไทยภูเขา และการสร้างสรรค์การแสดง จนวน 5 ท่าน ผู้ปฏิบัติ หรือบุคคลที่ให้การสนับสนุนข้อมูลเรื่องทอผ้าและผู้นำหมู่บ้าน จำนวน 2 ท่าน และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน

2. ระยะเวลาในการวิจัย 12 เดือน แบ่งขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการเตรียมการ 2) ขั้นตอนการเก็บข้อมูล 3) ขั้นตอนการประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 4) การเขียนรายงานและการเผยแพร่ชิ้นงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1. แบบสังเกต ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) ใช้วิธีการสังเกต จากพื้นที่ สังเกตสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และชุมชน โดยใช้วิธีการบันทึกภาพ บันทึกเสียง และการจดบันทึกข้อมูล ซึ่งมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น

3.2. แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นคำถามไว้อย่างแน่นอน เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ข้อมูลและวิเคราะห์ให้ครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ 2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ปลายเปิด

เพื่อใช้สัมภาษณ์เจาะลึกไม่จำกัดคำตอบ เครื่องมือนี้จะใช้กับกลุ่มผู้รู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างและหลากหลายด้าน

3.3. การสนทนากลุ่ม Focus Group Discussing) เป็นการจัดกลุ่มสนทนา กับกลุ่มสนทนาที่อยู่ในตำแหน่งระดับเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจงด้านการแสดง ซึ่งเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้เมื่อมีปัญหาในการเก็บข้อมูล มีประเด็นที่สงสัย เป็นการช่วยให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาและสังเกตพฤติกรรมของการแสดง และสามารถประเมินทัศนคติต่อการแสดง ได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ด้วยการลงพื้นที่วิจัยจากการสัมภาษณ์ และการศึกษาจากเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้เครื่องมือวิจัยที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1. จัดหมวดหมู่ข้อมูล

5.2. ทบทวนความสมบูรณ์ของข้อมูล

5.3. การตรวจสอบข้อมูล

5.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

6. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนองานวิจัยเชิงคุณภาพเขียนรายงานในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) นำเสนอผลจากการวิจัยภาคเอกสารด้วยการนำเสนอบทความในงานประชุมวิชาการระดับชาติ

ผลการศึกษา

1. ความเป็นมาของวัฒนธรรมผ้าไหมของชาวกูยโบราณบ้านตะเคียน ตำบลลำโรงทับ อำเภอลำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์

วัฒนธรรมการผลิตและสวมใส่ผ้าไหมของชาวกูยมีมาตั้งแต่โบราณ โดยเฉพาะการย้อมสีด้วยมะเกลือและเทคนิคการแขวเลื้อของชาวกูย (ชาวส่วย) ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่ชาวบ้านนิยมนำมาใส่กับผ้าถุง ที่เรียกว่า ผ้ากะวี เป็นผ้าที่ทอจากไหม ในการแต่งกายทั้งชุดจะประกอบด้วยผ้าถุงลายเขิน (กะวี) ที่ต่อหัวขึ้น (เอวผ้าถุง) ชายผ้าถุง (ตีนขึ้น) บางครั้งอาจมีสไบพาดบ่าด้วย ซึ่งการประยุกต์ใช้เสื้อแขว เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแขวผ้าให้อยู่สืบทอดถึงลูกหลาน ของชาวบ้านตะเคียน ตำบลลำโรงทับ อำเภอลำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการแขวผ้า จึงได้ประยุกต์สร้างสรรค์ออกแบบเครื่องแต่งกายให้ทันสมัยตรงตามความต้องการของผู้บริโภค จากเดิมนิยมใส่เฉพาะการประกอบพิธีกรรม ปัจจุบันได้ทำผ้าลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ มาแขวทั้งเสื้อและกระโปรง เป็นการบูรณาการความรู้แบบดั้งเดิมกับความรู้สมัยใหม่ แต่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ด้วย เช่น การสวมใส่ผ้าแขวมาทำงานของข้าราชการในอำเภอลำโรงทับ สวมใส่ในงานบุญประเพณีของหมู่บ้าน ตำบล และระดับอำเภอ ซึ่งการแขวผ้าโดยจะแขวเป็นลวดลายต่าง ๆ คิดชื่อลายจากวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกูย เช่น ลายขมดแดง ลายตัวตะขาบ ลายดอกพิกุล ลายดาวกระจาย เป็นต้น โดยในการแขวจะใช้ด้ายไหมที่คนในชุมชนเลี้ยงเองเริ่มจากการเลี้ยงไหม สาวไหม แล้วนำมาย้อมสีต่าง ๆ จากธรรมชาติ แล้วนำด้ายไหมมาควั่นให้เป็นเกลียวเพื่อจะได้ด้ายแขวที่มีลวดลาย นำด้ายที่ควั่นแล้วมาแขวตกแต่งเสื้อผ้า เช่น ตกแต่งรอบคอเสี้อยู่ผ่าข้าง ชายเสื้อ กลางตัวเสื้อ ทำชายผ้าสไบ เป็นต้น ทำให้เสื้อแขวของชาวกูยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สวยงาม

2. การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง บ้านตะเคียน ตำบลลำโรงทับ อำเภอลำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์

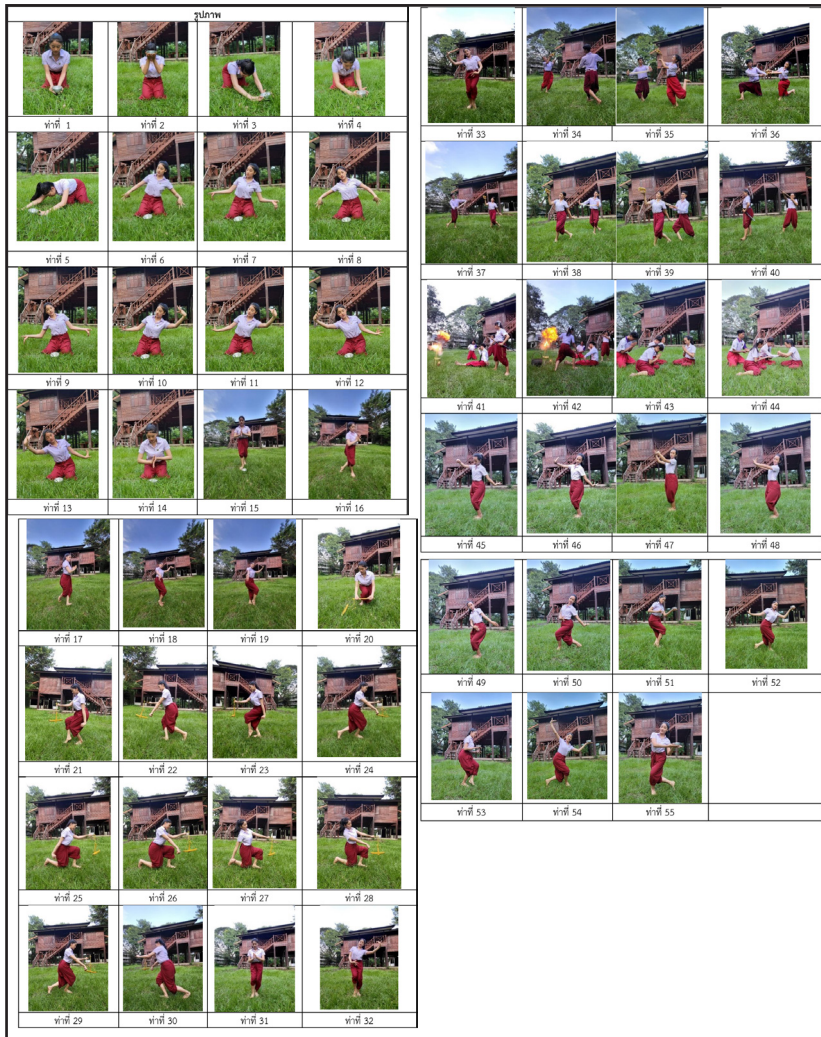
จากแนวคิดที่ว่าด้วยเรื่อง หลักการสร้างสรรคการแสดงผลงานขององค์กร ของ
สุรพล วิรุณหรัักษ์ ผู้การดำเนินงานครั้งนี้ ได้ดำเนินกิจกรรมตามทิศทางดังกล่าว พบว่า
ผลการศึกษาด้านการสร้างสรรคการแสดงผลงานศิลปพื้นเมือง มีการวางแผนดังนี้

2.1 การแบ่งบทบาทหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรคการแสดงผล
จากโครงการยุทธศาสตร์ฯ ประกอบด้วย ส่วนสนับสนุนการแสดง ทำหน้าที่ดูแล
งานประชาสัมพันธ์และสวัสดิการ โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นำโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัคราพร สุขทอง
และ ส่วนอำนวยการ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ดูแล ประกอบด้วยคณาจารย์และ
นักศึกษา 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรีศึกษา และในส่วนของแสดง ผู้วิจัยแบ่งส่วนการแสดง 5 ฝ่าย
ประกอบด้วย 1) ฝ่ายการแสดง 2) ฝ่ายฉากและอุปกรณ์ 3) ฝ่ายเครื่องแต่งกาย
4) ฝ่ายดนตรี 5) ฝ่ายเทคนิค

2.2 การดำเนินกิจกรรมสู่การสร้างสรรคการแสดงผลงานศิลปพื้นเมือง ผู้วิจัย
กำหนดหัวข้อตามขั้นตอนนาฏยประดิษฐ์ ดังนี้

2.2.1 แรงแบนดาลใจ จากการศึกษาพิธีกรรมกล่อมอบันตะเคียน
เป็นพิธีกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อการรักษา และสืบสานศิลปวัฒนธรรม มีขั้นตอน
การประกอบพิธีกรรม 7 ขั้นตอน จากขั้นตอนดังกล่าว เพื่อเป็นการสืบสาน
ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน จึงเกิดแนวคิดในการอนุรักษ์การแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์
พื้นบ้านชุด เรือมกล่อมตะเคียนกุ่ม

2.2.3 การออกแบบท่ารำ การประกอบพิธีกล่อม พบว่า ลักษณะ
ท่าทางเป็นการแสดงเลียนแบบอากัปกริยา ท่าทางของผีบรรพบุรุษที่อัญเชิญลง
มายังร่าง “แม่หมอ” และการเลียนแบบท่าทางของช้าง ม้า ที่จำลองสถานการณ์
การเข้าป่าตามหาเพื่อเสี่ยงทาย

ภาพที่ 1 การอธิบายท่ารำ
ที่มา : ยูวดี พลศิริ (2566)

จากตารางสรุปได้ว่า ลักษณะท่ารำจำแนกได้ 3 บทบาท ดังนี้

- 1) ท่ารำของแม่หมอ (ผู้ประกอบพิธีกรรม)
- 2) ท่ารำของผู้เข้าร่วมพิธี
- 3) ท่ารำของผู้ป่วย

จากท่าทางของนักแสดงทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าลักษณะท่าทางเกิดจากการเคลื่อนไหวท่าทางไปตามบทร้องในแต่ละช่วง และจังหวะทำนองเพลง ซึ่งเป็นท่าทางที่ไม่ตายตัว แต่สามารถจัดระเบียบของท่าร่าดังกล่าวให้อยู่สวยงามตามรูปแบบ และแนวทางการสร้างสรรค์โดยอาศัย ภาษาท่า และนาฏยศัพท์ของการแสดงนาฏศิลป์ไทยในการประดิษฐ์คิดค้นให้เกิดความสวยงาม

การแปรแถว ผู้วิจัยมีแนวคิดในการเพิ่มมิติของแถว โดยอาศัยการจัดวางท่าทางให้มีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับทิศทางการเคลื่อนไหว โดยใช้หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ ว่าด้วยเรื่อง ทิศทาง เส้น และรูปทรง ในการกำหนดรูปแบบแถว ตำแหน่ง ขนาด และทิศทางในการแสดงไว้ 3 ทิศทาง โดยยึดรูปแบบลักษณะการประกอบพิธีกรรมกลมอบ้านตะเคียนที่มีอยู่เดิมผสมผสานกับแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ เกิดเป็นรูปแบบแถวทั้งสิ้น 4 ลักษณะ ได้แก่ การขนานกับคนดู การทแยงมุมกับคนดู การวนเป็นวงกลม ซึ่งการแปรแถวในแต่ละทิศทางส่งผลต่อท่าทางการแสดง และสามารถสื่อสารให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกขณะทำการแสดง โดยให้สัญลักษณ์ในการออกแบบแถวดังนี้

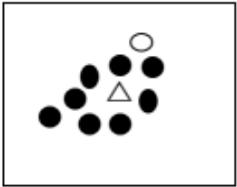
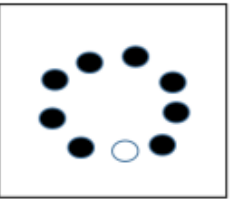
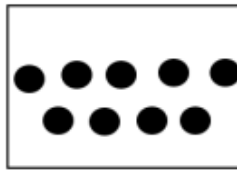
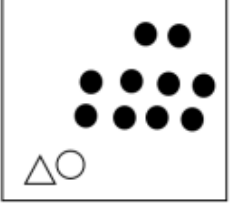
หมายถึง แม่หมอ

หมายถึง ผู้เข้าร่วมพิธี

หมายถึง ผู้ป่วย

ที่	รูปแบบแถว	คำอธิบาย
1	 แถวเดี่ยวกลางเวที	รูปแบบแถวที่ 1 ผู้วิจัยเลือกใช้การจัดวางนักแสดงเป็นกลุ่มที่อยู่บนเวทีและตำแหน่งที่แตกต่างกัน เพื่อเปิดตัวนักแสดงให้มีความโดดเด่นและดึงดูดให้ผู้ชมให้เกิดความสนใจ เป็นการเปิดตัวนักแสดงที่กำลังเคลื่อนไหวจากขอบเวทีเข้าสู่บริเวณตรงกลาง ในท่าทางค่อยๆ เดินตามจังหวะทำนองเพลง
2	 แถวหน้ากระดานลับหว่างผสมแถวคู่	รูปแบบแถวที่ 2 ผู้วิจัยเลือกใช้แถววงกลม เป็นช่วงที่นักแสดงกำลังแสดงความสามารถและเข้าสู่การบูชา และจำลองการเข้าทรงเพื่อประกอบพิธีกรรม ให้สอดคล้องกับกระบวนการทำรำที่อาศัยการเคลื่อนไหวในแบบกลุ่มอย่างช้าๆ ตามจังหวะทำนองเพลง เพื่อให้เกิดความน่าติดตาม ดึงดูดสายตาผู้ชมให้ชวนติดตามการแสดงอยู่ตลอดเวลา
3	 แถวหน้ากระดานลับหว่าง	รูปแบบแถวที่ 3 ผู้วิจัยเลือกใช้แถวหน้ากระดานลับหว่าง เนื่องจากลักษณะท่ารำที่ค่อยๆ เดินเคลื่อนที่ เป็นท่าทางการทำลอง ทำพวยเรือ ทำไล่จับช้าง และม้า เป็นท่าที่ต้องใช้การเคลื่อนไหวที่เดินวนเวียนหน้าคนดู ทำให้คนดูเห็นในจุดต่างๆ และมีโอกาสเห็นนักแสดงในระยะที่เท่าๆ กัน ทำให้เกิดความรู้สึกกลมเกลียว และชวนติดตาม
4	 แถวสามเหลี่ยมผสมแถวเฉียงและผสมหน้ากระดาน 1 คู่	รูปแบบแถวที่ 4 ผู้วิจัยเลือกใช้แถวคู่หน้ากระดาน เหมาะกับท่ารำที่ต้องการนำเสนอกระบวนการนำตัวละครกลุ่มที่น่าสนใจ มีการใช้ท่าทางหลายระดับเพื่อสร้างมิติของการแสดงและทำให้ท่ารำเกิดมิติใหม่มีความหลากหลาย ภายใต้การจัดระดับของท่าในแต่ละกลุ่ม เป็นรูปแบบการเคลื่อนที่เข้าหาคนดู แสดงถึงพลังอำนาจผ่านท่าทางของนักแสดง

ภาพที่ 2 การอธิบายท่ารำ

ที่มา : ยูวดี พลศิริ (2566)

การออกแบบดนตรี จากการสัมภาษณ์ นายบาน บุญมาก อายุ 82 ปี นักดนตรีที่ประกอบพิธีกลมอ บ้านตะเคียนพบว่า พิธีกลมอในบ้านตะเคียนมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ สืบต่อมาทางสายเลือด โดยในสมัยแรก มีเพียงแคน บรรเลงลายออ กับผู้ประกอบพิธี ในสมัยต่อมาจึงนำ ผลิ (พิน) กลองโพน (กลอง โทน) ฉิ่ง และฉาบ เข้ามาประกอบพิธีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามลำดับ เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกลมอ นายบาน บุญมาก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงที่ใช้บรรเลงแคน พิน จะเรียกว่า “ลายกลมอ หรือ ลายมอ” คำว่า “ลาย” เป็นชื่อเรียกของบทเพลง โดยการบรรเลงแคน จะต้องใช้ขี้สูด หรือขันโรง อุดไปที่ตัวโป้ซ้าย ของลูกแคน ซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์ ของลายกลมอ โดยพินจะตั้งเสียง สายที่ 1 ให้ตรงกับเสียงเร สายที่ 2 และสายที่ 3 จะตั้งให้ตรงกับเสียง โด จังหวะ กลองตีเป็นจังหวะเฉพาะ เรียกว่าจังหวะมอ ฉิ่ง และฉาบ ตีจังหวะชั้นเดียว ดังที่ สุรพล วิรุฬห์รักษ์, (2541) กล่าวว่า ขั้นตอนการสร้างสรรค์ดนตรีสำหรับการแสดงนาฏประดิษฐ์ มีดังนี้

- 1) พุดคุยค้นหาแนวความคิดหลักของนักออกแบบท่าเต้นรำ (Consult)
- 2) ทำความรู้จักกับประเภทของศิลปะการแสดง (The Kids of Performing Arts)
- 3) แนวความคิดของการแสดง (Conceptions)
- 4) ค้นหาอารมณ์หลัก (Emotions)
- 5) กำหนดระยะเวลาของการแสดง (Timing)
- 6) ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะประพันธ์ (Information)
- 7) สร้างสรรค์งาน (Compose)

ภาพที่ 3 นายบาน บุญมาก อายุ 82 ปี นักดนตรีที่ประกอบพิธีกลมอ
บ้านตะเคียน และผู้สืบทอด ที่มา : ยุวดี พลศิริ (2566)

โน้ตเพลง ลายกลมอ บ้านตะเคียน อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์
เกริ่น... ซัง ปี่ แคน

ท่อนที่ 1 : อัตราจังหวะ 2 ชั้น

[- - -]	- - - -	- - - -	- - - ค]
-----------	---------	---------	-----------

บรรเลงซ้ำ 4 รอบ

- - ล ค	- - ร ค	- - ล ค	ล ม ร ค	- - ล ค	ล ค ร ค	ล ม ร ค	ล ม ร ค
- ค ล ช	- ช - ม	ช ม ร ค	ล ม ค ร	- - ค ม	ค ม ค ร	ม ร ค ช	ล ค ล ค
- - ร ค	ล ค ร ค	ล ม ร ค	ล ม ค ร	- - ค ล	- - ค ร	ม ร ค ล	ค ม ค ร
- - ค ล	- - ค ร	ม ร ค ช	ล ค ร ค	- - ล ค	ล ค ร ม	ช ล ค ล	ช ม ค ร

ท่อนที่ 2 : อัตราจังหวะ 1 ชั้น

บรรเลงซ้ำ 4 รอบ

- - ค ล	- - ค ร	- ม ร ค	ร ม ค ร	- - - ร	- - - ร	- - ค ม	- - ค ร
- - ค ม	- - ค ร	- - ค ล	ค ม ค ร	- - ช ช	ล ช ม ช	ล ช ม ช	ล ช ม ช
ล ช ม ช	ล ค ล ค	ร ค ล ค	ร ค ล ช	- - ล ช	ค ล ช ม	- - ช ช	ม ช ล ม
ช ล ช ม	ช ม ร ค	ล ค ร ล	ค ม ค ร	- - ค ม	- - ค ร	ม ร ล ช	ล ค ร ค

ท่อนที่ 3 : อัตราจังหวะ 3 ชั้น

[- - - -]	- - - -	- - - -	- - - ร]
-------------	---------	---------	-----------

บรรเลงซ้ำ 4 รอบ

- - - ร	- - - ค	- ล - ม	- ร - ค	- ร - ค	- ล - ค	- ล - ม	- ร - ค
- - - -	- ร - ค	- ล - ม	- ร - ค	- ร - ค	- ล - ม	- ร - ม	- ค - ร
- - - ค	- ล - ม	- - - ม	- ร - ค	- ร - ค	- ล - ม	- ร - ม	- ค - ร
- - - ค	- ล - ช	- - - -	- - ช ม	- ช - ม	- ร - ค	- ล - ม	- ค - ร

หมายเหตุ

[- - - -] : หมายถึงบรรเลงขึ้นต้นเพียงรอบเดียว

ภาพที่ 4 โน้ตเพลง ลายกลมอ

บ้านตะเคียน อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์ ที่มา : ยุวดี พลศิริ (2566)

จากการประพันธ์เพลงจังหวะทำนองเพลงที่บรรเลงในแต่ละช่วงสามารถสื่ออารมณ์ ได้ดังนี้

1. จังหวะและทำนองเพลงช่วงที่ 1 วิธีชีวิตใช้ทำนอง “เกริ่น” ที่มีลักษณะจังหวะที่ให้ความรู้สึกเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของชาวบ้านตะเคียน

2. จังหวะและทำนองเพลงช่วงที่ 2 พิธีกรรมการเข้าทรง ใช้ทำนอง มอช้า และมอเร็ว ให้ความรู้สึก การเรียกเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามาในบริเวณพิธีการประกอบพิธีการเข้ามอและอันเชิญผีตายายเชิญผีตาฝ้ายมาร้องรำทำเพลงแล้วกินเครื่องเซ่น เปลี่ยนเสื้อผ้า เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ผ่าไหม ชุดแต่งกายที่สวยงาม

3. จังหวะและทำนองเพลงช่วงที่ 3 การลาจาก ใช้ทำนอง ลา ให้ความรู้สึก เพลงซำรู้สึกจากลา

การออกแบบเครื่องแต่งกาย

ศึกษาจากรูปแบบการแต่งกายในชีวิตประจำวันของชาวบ้านตะเคียน ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ผสมผสานกับจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ออกแบบให้มีความเหมาะสม กลมกลืน สวยงาม และสอดคล้องกับแรงบันดาลใจ โดยใช้หลักองค์ประกอบศิลป์ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ดังที่ผู้เชี่ยวชาญ สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547) กล่าวไว้ในหลักนาฏยประดิษฐ์ข้อที่ 7.1 เรื่องหลักทางทัศนศิลป์ว่า องค์ประกอบทางศิลปะที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบด้วย เส้น รูปร่าง ลวดลาย สี เป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ผู้ชมสามารถรับรู้ เข้าใจความเป็นมาของเรื่องราว ของพิธีกรรมการบูชา และรักษาผู้ป่วย โดยใช้หลักการออกแบบเครื่องแต่งกาย 6 ประการ ดังที่ กรมศิลปากร, (2547) ได้อธิบายว่า หลักในการออกแบบเครื่องแต่งกาย มี 6 ขั้นตอนได้แก่ 1) หน้าที่ใช้สอย 2) ออกแบบให้สัมพันธ์กับเรื่องราว 3) เหมาะสมกับบุคลิกของนักแสดง 4) วัสดุและน้ำหนักต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการแสดง 5) ถอดเปลี่ยนได้สะดวกหากต้องมีการสลับฉาก 6) ประหยัด การแต่งกายประยุกต์ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เครื่องแต่งกายของนักแสดงที่รับบทเป็น แม่หมอ ผู้ป่วย

และผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมดังกล่าวประกอบ

ภาพที่ 5 การออกแบบเครื่องแต่งกายของ “แม่หมอ” และ “ผู้เข้าร่วมพิธี”
ที่มา : ยูวดี พลศิริ (2566)

2. นักแสดงที่รับบทเป็นผู้ป่วย “ชาย” นิยมใช้เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ ประกอบด้วย เสื้อแขนสั้น ผ้าโสร่ง ผ้าไหมผูกเอว สวมสร้อยคอสีเงิน ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 6 การออกแบบเครื่องแต่งกายของนักแสดงที่รับบทเป็น “ผู้ป่วย”
ที่มา : ยูวดี พลศิริ (2566)

อุปกรณ์ประกอบการแสดงเรือบม แกลมอบ้านตะเคียน

จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง (จำลองการประกอบพิธีกรรม) และ 2) อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงพิธีกรรม

ภาพที่ 7 ชันเงิน / กิ่งไม้ / พานบูชาตายาย (บรรพบุรุษ)
 ที่มา : ยูวดี พลศิริ (2566)

ภาพที่ 8 ชันตักน้ำ/ สร้อย/ไขดิบเสี่ยงทาย
 ที่มา : ยูวดี พลศิริ (2566)

ภาพที่ 9 การจัดวางอุปกรณ์ในพิธีกรรม / ต้นกล้วยดอกไม้/ต้นกล้วยเสี่ยงทาย
 ที่มา : ยูวดี พลศิริ (2566)

ภาพที่ 10 การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุด แกลมอญตะเคียน
ที่มา : ยุวดี พลศิริ (2566)

สรุปผล

การสร้างสรรค่านาฏศิลป์พื้นเมือง ชุด แกลมอญตะเคียน พบว่า

1. ความเป็นมาของวัฒนธรรมผ้าไหมของชาวกูยโบราณบ้านตะเคียน ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มีวัฒนธรรมการผลิตและการสวมใส่ผ้าไหมของชาวกูยมีมาตั้งแต่โบราณ โดยเฉพาะการย้อมสีด้วยมะเกลือ และเทคนิคการแขวเสื่อของชาวกูย ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่ชาวบ้านนิยมนำมาใส่กับผ้าถุงในการแต่งกาย ซึ่งการประยุกต์ใช้เสื่อแขว เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแขวผ้าให้อยู่สืบทอดถึงลูกหลาน ของชาวบ้านตะเคียน ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ เดิมนิยมใส่เฉพาะการประกอบพิธีกรรม ปัจจุบันได้ทำผ้าลายลูกแก้วย้อมมะเกลือมาแขวทั้งเสื่อและกระโปรง เป็นการบูรณาการความรู้แบบดั้งเดิมกับความรู้สมัยใหม่ แต่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ด้วย ซึ่งการแขวผ้าโดยจะแขวเป็นลวดลายต่าง ๆ คิดชื่อลายจากวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกูย เช่น ลายขามดแดง ลายตัวตะขาบ ลายดอกพิกุล ลายดาวกระจาย เป็นต้น ทำให้เสื่อแขวของชาวกูยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สวยงาม

2. การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง บ้านตะเคียน ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

2.1 ท่ารำ มีท่ารำทั้งสิ้น 55 กระบวนท่า โดยใช้องค์ประกอบ การออกแบบแสดงทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

2.2.1 เรื่องราวแรงบันดาลใจ

2.2.2 ท่าทาง (ท่ารำหรือท่าเต้น)

2.2.3 ดนตรี (จังหวะและทำนอง)

2.2.4 เครื่องแต่งกาย (อาภรณ์และศิราภรณ์)

2.2.5 การเคลื่อนที่ ในการแปรแถว และโอกาสที่ใช้ ในการแสดง ที่มีรายละเอียดดังนี้

ท่ารำ จากการสร้างสรรค์ชุดการแสดงประกอบไปด้วย ท่ารำที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับ การบูชาบรรพบุรุษ เทพเทวดา เพื่อบอกกล่าวและหาวิธีการ รักษาผู้ป่วย ดังนั้นท่ารำส่วนใหญ่จึงต้องอาศัยการเคลื่อนไหวร่างกายทั้ง 3 ส่วน อ้างอิงจากคัมภีร์นาฏยศาสตร์ที่มีการใช้ร่างกายอยู่ 3 ส่วน ประกอบด้วย

1) การใช้ศรีษะ มี 3 ลักษณะ ได้แก่ ศรีษะเอียงซ้าย ศรีษะ เอียงขวา และการก้มศรีษะ

2) การใช้มือ มี 4 ลักษณะ ได้แก่ แขนตึงข้างลำตัว มือคว่ำ งอ แขน พับแขน

3) การใช้เท้า มี 6 ลักษณะ ได้แก่ ก้าวเท้าเรียง ก้าวข้าง งอขา ข้างใดข้างหนึ่ง ชันเข้า นั่งทับสัน โดยกำหนดการแสดงออกเป็น ทั้ง 3 ช่วง ได้แก่

การแสดงช่วงที่ 1 การแสดงจำลองสถานการณ์ของผู้ป่วย ที่มาขอความช่วยเหลือจากแม่หมอ เพื่อหาอาการและหาวิธีการรักษา ซึ่งจาก สถานการณ์ดังกล่าวผู้สร้างสรรค์จึงออกแบบท่าทางการแสดงจากการเลียน ท่าทาง อากัปกริยา ของมนุษย์ที่สามารถแสดงท่าทาง เกิดเป็นกระบวนท่ารำ หลักทั้งสิ้น 33 กระบวนท่า

การแสดงช่วงที่ 2 การจำลองสถานการณ์ เป็นการสื่อสารระหว่างแม่หมอและเทพเทวดา ผีบรรพบุรุษ ที่อันเชิญลงมารำรำในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นการสื่อสารผ่านการพูดสนทนา และขับร้องภาษาถิ่น (ภาษาญ้อ) ในบางช่วง ซึ่งภาษาที่สื่อสารเป็นเนื้อความที่แสดงให้เห็นถึงการเดินเข้าป่า เจอช้าง เจอม้า การพายเรือข้ามน้ำ ข้ามทะเล จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์จึงออกแบบท่าทางการแสดงตามบทสนทนา มีกระบวนท่ารำหลักทั้งสิ้น 6 กระบวนท่า

การแสดงช่วงที่ 3 แสดงวิธีการปิดเป่า การรักษาผู้ป่วย ผ่านเครื่องประกอบพิธีกรรมที่จัดเตรียมไว้ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบท่าทาง ตามลักษณะอาการเลียนแบบท่าทางของมนุษย์ และท่าทางของเทพเทวดา ที่ลงมารักษาอาการของผู้ป่วย มีกระบวนท่ารำหลักทั้งสิ้น 16 กระบวนท่า

2.2 ด้านการออกแบบเพลง ที่ใช้ในการแสดงให้มีความสมจริงครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบแนวเพลงจังหวะและทำนอง จากเครื่องดนตรีหลักประกอบด้วย

2.2.1 เสียงซอ, พิณ, แคนและกลอง เป็นเสียงเครื่องดนตรีประเภทสีและตี ใช้อันเชิญองค์เทพ ผีบรรพบุรุษ

2.2.2 เสียงปี่ซัง, ซ้อง, สโน, ฉิ่ง, และฉาบ เป็นเสียงให้ดูสมจริงสร้างบรรยากาศให้น่าตื่นเต้นขณะจำลองสถานการณ์เข้าป่า จับช้าง จับม้า

2.3 ด้านเครื่องแต่งกายอาภรณ์และศิราภรณ์ เน้นเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวันของชาวบ้านตะเคียน เสื้อแขนกระบอกสีดำที่ย้อมจากมะเกลือและผ้าถุงโกลสีน้ำตาล หรือสีเม็ดมะขาม เป็นส่วนประกอบหลักเพราะถือเป็นชุดประจำหมู่บ้าน ประจำกลุ่มชาติพันธุ์ไทยญ้อ จังหวัดสุรินทร์ ฉะนั้นเครื่องแต่งกายจึงเน้นลักษณะการเลียนแบบชาวบ้านประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการแสดงมากที่สุด

อภิปรายผล

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูยเป็นกลุ่มวัฒนธรรมที่มีความแข็งแกร่ง มีการสืบทอดแลกเปลี่ยนทางด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรมการแต่งกาย ภาษา และการสื่อสารที่โดดเด่น สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นปัจจัยให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น ดังนั้นจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า เครื่องแต่งกายและภูมิปัญญาการเขว้ารำรวมถึงศิลปะการแสดง เป็นคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบทอดให้เป็นที่รู้จักได้ จากการแสดงกลมอ บ้านตะเคียน เป็นระบำที่มีสุนทรียภาพในการแสดง ด้วยความงามที่ลงตัว ซึ่งสุนทรียภาพในการแสดงชุดนี้ สามารถวิเคราะห์ได้ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) กระบวนท่ารำที่มีความงดงามที่ได้รับต้นแบบมาจากการเลียนแบบท่าทางวิถีชีวิตของชุมชนบ้านตะเคียนขณะประกอบพิธีกรรมและอิริยาบถในชีวิตประจำวัน 2) รูปแบบการแปรแถวที่มีความสวยงาม 3) ความงามของผู้แสดงที่มีลักษณะท่าทางบ่งบอกถึงชาติพันธุ์ไทยกูยได้อย่างชัดเจน 4) บทเพลงที่มีจังหวะท่วงทำนองอันไพเราะรวมถึงสามารถสร้างบรรยากาศให้น่าตื่นเต้น 5) เครื่องแต่งกายที่จำลองมาจากการแต่งกายของสตรีบ้านตะเคียน จากปัจจัยทั้ง 5 ล้วนแล้วแต่ส่งเสริมให้เกิดความงดงามแก่การแสดงนาฏศิลป์ชุดนี้ ซึ่งสอดคล้องกับชัชวาล วงษ์ประเสริฐ 2532 ได้กล่าวว่า การสร้างสรรค์งานที่ได้มาจากความเชื่อ ความศรัทธาและการสร้างสรรค์งานที่เกิดขึ้นจากอารมณ์ของผู้คนที่มีสังคมผู้ชมเข้าถึงรูปแบบการแสดงได้อย่างลึกซึ้ง ลักษณะรูปแบบการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ก็จะแตกต่างกันไปตามลักษณะการออกแบบและความชอบของผู้สร้างสรรค์ เช่นเดียวกับการทำทางของการรำรำแบบนาฏศิลป์ แต่เดิมนั้นท่าที่เป็นแบบแผนและมีมานานจะมีลักษณะโครงสร้างตามแบบแผนโบราณของนาฏศิลป์ไทย คือ ตั้งวง จีบ ล่อ แก้ว กระดก ยกหน้า หรือที่ปรากฏที่รำอยู่ในเพลงแม่บทเล็ก แม่บทใหญ่ เป็นต้น (สุมิตร เทพวงษ์, 2541) เมื่อกาลเวลาผ่านไปรูปแบบการแสดงก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย งานที่สร้างสรรค์ออกมานั้นจึงปรากฏออกมาในรูปแบบอนุรักษ์ แต่ปัจจุบันมีการนำเอาเทคนิคต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกันมากขึ้น

ทำให้การแสดงผลมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพื่อสื่อสารให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ตนได้พบเจอมาสิ่งเหล่านี้มีการพัฒนามาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยกระบวนการในการแสดงนั้นจะมีการเรียบเรียงทำทำให้เป็นระบบระเบียบมีแบบแผนเฉพาะของสังคมนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรสนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์การแสดงในรูปแบบอื่น

1.2 ชุมชนได้รับการสืบทอดมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนศิลปะวัฒนธรรมในระดับชุมชนได้ เช่น จัดแสดงเพื่อต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ต้อนรับนักท่องเที่ยว

1.3 ควรจัดให้มีการถ่ายทอดการแสดงในระดับมหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนใกล้เคียงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงและให้ความรู้ทางด้านการแสดงนาฏศิลป์เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เห็นควรให้มีการศึกษาเรื่องประเพณี ความเชื่อ ที่ปรากฏในชุมชนบ้านตะเคียน หรือแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หรือวิถีวัฒนธรรมด้านลวดลายเสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

2.2 ควรให้มีจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นในรูปแบบหนังสือ คู่มือ ให้แก่นักท่องเที่ยวให้มีความรู้ความเข้าใจเป็นเบื้องต้นก่อนการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ หรือจัดทำเป็นฐานเรียนรู้ด้านการแสดงภายในชุมชน จัดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีการเรียนรู้เรื่องการแสดง เรื่องการย้อมผ้า การแซ่ผ้า เป็นกิจกรรมเสริมระหว่างท่องเที่ยวชื่นชมในพื้นที่วัฒนธรรมแห่งนี้ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2547). *สุธนกลอนสวด*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรส โปรดักส์.
- ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. (2532). *ศิลปะการฟ้อน ภาคอีสาน*. มหาสารคาม : สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- ธีระพรรณ มีกุล. (2559). *พิธีกรรมเข่นะจุฑาติพันธุภัย บ้านตะเคียน อำเภอลำโรง ตำบล จังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์).
- สมิตร เทพวงษ์. (2541). *นาฏศิลป์ไทย: นาฏศิลป์สำหรับครูประถมศึกษา-อุดมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2549). *นาฏศิลป์รำซำ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.